

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 23 Juni 1881 (Staatsblad N° 124.)

Zondag 10 Februari 1901. N°. 1206.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonneementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE: Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Donnerdag's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden / 1.20, voor a. n. buiten-land per jaar / 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers aan het Jaar 18 Cent.
Abonneementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels / 1.20, voor elke regel meer 20 Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereen. 12 Ct. p. regel.

Van de gemeene Gratie.

LAATSTE REEKS.

LI.

HET HUISGEZIN.

XI. (Slot).

Doch ik wil dat gij weet, dat Christus het hoofd is eens legelijken mans, en de man het hoofd der vrouw, en God het hoofd van Christus.

1 Cor. 11: 3.

Zoo is dan de eigenlijke zaak van het Huwelijk de verbintenis, die wordt aange-gegaan tusschen den man en de vrouw, die, als van God daartoe bestemd, één vleesch zullen worden; en eerst in die intieme eenheid is het mysterie van het Huwelijk verwerkelijkt. Doch juist daarom is het zich voegen van die verbintenis naar de van God gestelde ordinantie, van het wezen des Huwelijks onafscheidelijk. Een verbintenis tusschen man en vrouw, die zich aan geen hogere ordinantie stoort, is of roof of zondige overeenkomst, maar is nooit een Huwelijk. Die het Huwelijk uitdacht en het Huwelijk schiep, en er de gegevens voor in het leven riep, en het in elk bijzonder geval bestelt, is God en God alleen. Vandaar, dat het Huwelijk in zichzelf eenzaam en heilig is, maar vandaar dan ook, dat het gebonden is aan de van God gegeven instellingen en bepalingen. God stelde het gezin en het geslacht, God stelde de Overheid en de Kerk in, en overmits Hij zelf aan den man die huwt en aan de vrouw die gehuwd wordt, een plaats in dat gezin, in dat geslacht, in den Staat en in de Kerk aanvees, en hun saam huwen niet slechts voor henzelfen, maar ook voor dat gezin, voor dat geslacht, voor dien Staat en voor die Kerk gevolgen heeft, is het eisch, dat elk dezer vier tot de voltrekking van hun Huwelijk medewerke; en dat wel in dien zin, dat elk dezer vier van het te voltrekken Huwelijk niet slechts, bij manier van notificatie, kennis neme, maar ook bepale onder welke voorwaarden het alleen kan plaats hebben, en welke de gevolgen zijn, die er uit voortvloeien. Er mag niet zijn een wilkeurige daad van een man en van een vrouw, die het gezin, het geslacht, den Staat en de Kerk nu maar voor lief hebben te nemen, gelijk ze uitvalt. Neen, die man en die vrouw zweven niet als losse atomen, maar zijn met banden aan hun gezin, geslacht, Staat en Kerk verbonden. Elk dezer vier heeft hier dus medezeggenschap. En voor Gods oog en naar zijn bestel is een Huwelijk dan eerst en dan alleen een volkomen Huwelijk, zoo het onder medewerking van deze vier factoren tot stand is gekomen.

Het schoonst is het hierbij, zoo de medewerking van deze vier factoren in volkomen harmonie plaats grijpt. Dit is dan ook een tijd lang zoo geweest. Toen de Kerk zich nog slechts in één zichtbare instelling openbaarde, voegde de Overheid zich naar de bepalingen, die de Kerk oordeelde, dat voor een Christelijk Huwelijk gelden moesten, en sloten gezin en familie zich hierbij aan. Er werden, gelijk de nood der practijk zulks eischen kon, wel uitzonderingen op die bepalingen toegelaten, en daarvoor werd dan dispensatie van de zijde der Kerk ingewacht; maar regel noch exceptie gaf aanleiding tot principieel verschil. In dien toestand leven we thans niet meer. De één Kerk is in een veelheid van kerken gesplitst, en de Overheid is, sedert deze splitsing een feit werd, haar eigen weg gegaan. En al dient erkend, dat de Overheid, bij dit gaan van haar eigen weg, aanvankelijk nog de vroeger aan de Kerk ontleende bepalingen bleef volgen, toch is ze van leverde hiervan afgeweken, zoo wel wat de graden van bloedverwantschap betreft, die een Huwelijk verboden, als wat aangaat de ontbinding van een eens gesloten Huwelijk. Afwijkingen, die dusver nog wel geen ernstig karakter aannamen, maar die de neiging hebben om steeds verder te gaan, en in meer dan één land zelfs reeds een zeer bedenkelijk karakter aannemen. Hieruit nu wordt verwarring en conflict geboren. In de gezinnen komt telkens strijd op, of voor God zeker voorgenomen Huwelijk wel mag doorgaan, en de Kerk komt in een zeer moeilijke positie te staan, indien de Overheid een Huwelijk geldig heeft verklaard, of ook een Huwelijk ontbonden heeft, waarvan de geldigheid of de ontbinding, door de Kerk niet kan erkend worden, zoo zij trouw blijft aan de goddelijke ordinantie. Ter voorkoming van zulk een conflict, ware,

gelijk we reeds opmerkten, een accoord tusschen Staat en Kerk zeker het meest gewenscht, en dit laat zich dan ook zeer wel denken in landen, waar bijna niet anders dan één Kerk bestaat, gelijk b.v. in Noorwegen en Zweden in het noorden, of in Spanje en Portugal in het zuiden van Europa. Maar het geraken tot zulk een accoord wordt in zeer hooge mate bemoeilijkt, indien er, gelijk ten onzent, in Engeland en in Amerika's Vereenigde Staten, talrijke Kerken naast elkander bestaan, die ook in zake het Huwelijk verschillende overtuigingen zijn toegedaan. Ook met het oog hierop bevalen we daarom herhaaldelijk het in het leven roepen aan van een vertegenwoordiging der gezamenlijke Kerken, als een bijzonder lichaam, waarmee de Overheid onderhandelen kon. Dit zou in het belang der Kerken zijn, die alsdan haar invloed konden doen gelden, en niet minder in het belang van den Staat, die op zulk een wijs zulke altoos bedenkelijke conflicten kon voorkomen. Dien weg heeft men intusschen dusver nog niet ingeslagen. De Overheid, na zich aan de Kerk ontworsteld te hebben, erkent geen recht der Kerken in huwelijksaangelegenheden meer, en acht, dat zij zelve de macht heeft, om al wat op het Huwelijk betrekking heeft, uit eigen hoofde vast te stellen. En juist dit nu levert voor de Christelijke kerk in klimmende mate gevaar op.

Met name de Protestantse kerken toch, hebben almeer deze pretentie van de Overheid toegegeven. D. w. z.: Ze hebben van eigen oordeel in de zake des Huwelijks afgezien; als gehuwd beschouwd al wat de Overheid voor gehuwd verklaarde; en zoo weinig den eisch van haar eigen positie ingezien, dat ze haar eigen handeling uitsluitend beschouwden als gold het een reeds buiten haar toedoen om geheel voltrekken Huwelijk. En dat wel met dien verstande, dat ze de inzegening toestonden aan ieder paar, dat huwelijks-extract van den burgerlijken stand vertoonen kon. Dit ging nu nog, zoo lang men zeggen kon, dat de Overheid in haar Burgerlijk Wetboek zich in hoofdzaak bleef bewegen op de lijn, die door de Christelijke religie was aangewezen; hoewel zelfs bij deze onderstelling de Kerk nooit afstand had moeten doen van haar recht en plicht om het Huwelijk, voor zooveel het Genadeverbond aangaat, metterdaad met te voltrekken. Maar dit zal steeds onhoudbaar worden, zoo de Overheid voortgaat, haar bepalingen omtrent het Huwelijk steeds verder van de Christelijke grondbeginselen te doen afwijken. Immers, bleef de Kerk ook dan nog toegeven, dan zou zij er zelve toe medewerken, dat met haar gedoogen, en ten deele zelfs onder haar goedkeuring, het Christelijk Huwelijk werd teruggedrongen, en opnieuw een heidense opvatting van het Huwelijk hiervoor in de plaats trad. Voor al van de zijde der echtscheiding dreigt hier gevaar. Staat de Overheid toe, dat personen, wier Huwelijk zij voor ontbonden verklaart, opnieuw huwen, dan kan en mag de kerk dat nieuwe Huwelijk niet erkennen, indien, naar haar eigen oordeel, de echtscheiding niet heeft mogen, en dus feitelijk niet heeft kunnen plaats grijpen. Nu is het, bij dezen stand van zaken, zeker het meest gewenscht, dat de Kerk, door tijdig ingediend protest, de Overheid afhoude van zulke onberaden stappen; maar baat dit niet, en wordt almeer de grondslag van het Christelijk Huwelijk losgelaten, dan wordt hieruit voor de Kerken de zeer stellige plicht geboren, om binnen haar eigen kring den grondslag, die door het Evangelie voor het Huwelijk is gelegd, te handhaven. En ware het al, dat andere Protestantse Kerken hiervan de noodzakelijkheid niet inzagen, dan zou toch de Gereformeerde Kerk hier niet stil mogen zitten. Voor haar toch is de belijdenis van het Genadeverbond een essentieel stuk van haar kerkelijk optreden, en daar het Genadeverbond ook met de kinderen der geloovigen rekent, kan het huwelijk niet buiten den kring van haar belijdenis worden gesloten.

Hiermede komt tot de Gereformeerde kerken een ernstige roeping. Reeds nu worden telkens vragen opgeworpen, of zeker huwelijk tusschen bloedverwanten al dan niet geoorloofd is, en bij overhoopende toeneming der echtscheiding, zullen zich andere even teedere vragen hier bij voegen. Diezelfde vragen nu zal de Kerk zich, ook met het oog op haar eigen leven, hebben te stellen, om zuiverlijk af te meten, welk huwelijk ze al dan niet mag helpen voltrekken. Ze zal ook zulke vragen niet pas te beantwoorden hebben, als een op het stadhuus gehuwd paar zich aanmeldt, maar

voornit haar overtuiging hieromtrent hebben uit te spreken. Het gaat toch niet aan, verloving in de familie en huwelijksluiting op het stadhuus te laten plaats hebben, en eerst daarna aan bruid en bruidegom te zeggen, dat zij, als Kerk, hun huwelijk voor ongeoorloofd houdt. Dat dienen de leden der Kerk, die zich ten Huwelijk begeven, vooruit te weten. Iets waar dan tevens uit volgt, dat de Kerk ook zelve tijdig een onderzoek heeft in te stellen. Nu heeft de dusgenaamde aantekening alleen op het stadhuus plaats, en zoo lang Staat en Kerk eenzelfde weg bewandelen, kan dit ook. Maar gaan beiden zich bewegen langs verschillende wegen, dan dient de publieke aankondiging van het voorgenomen huwelijk, ook bij de Kerken tijdig te geschieden en dat wel zoo lang vooruit, dat het kerkbestuur gelegenheid hebbe, te onderzoeken, of het huwelijk van harentwege door kan gaan, en dat zij de leden der gemeente kunne oproepen, om te vernemen, of er ook veranderingen bestaan, waarvan zij zelve geen kennis draagt, en waarom toch het huwelijk zou dienen gestuit te worden. Want doet de Kerk dit niet, en blijft ze, ook als de Overheid almeer den regel der Heilige Schrift verlaat, voortgaan met blindelings de daad der Overheid kerkelijk te sanctioneren, dan verlaagt ze zich tot handlangster bij een on-Christelijke handeling.

Ook in zake de gemengde huwelijken zal de Kerk tot klaarder bewustzijn moeten opwaken, en ook hieromtrent moeten de leden der Kerk haar oordeel vooruit kennen. Het gaat niet aan, dat zich eerst tusschen een jongen man en een jonge dochter zekere liefdesbetrekking ontwikkelt, zonder dat ze vermoeden kunnen, dat hun liefde nooit tot een huwelijk zou kunnen leiden, en dat dan daarna eerst, als ze zich ten huwelijk melden, door de Kerk wordt verklaard, dat hun huwelijk niet kan doorgaan. Toch laat de Kerk ook dit thans bijna geheel aan de familie over. Het is de familie, die nu nog meest de gemengde huwelijken tegenhoudt, en is eenmaal het huwelijk op het stadhuus gesloten, dan voegt de Kerk zich en volgt. Dit nu is geen houding harer waardig. Zij dient te weten, wat ook bij het gemengde huwelijk, naar uitwijzen van Gods Woord, geoorloofd of ongeoorloofd, geraden of ongeraden is, en de leden der gemeente dienen dat klaarkijk van haar te vernemen. Een beroep zonder meer op 1 Cor. 7: 14 baat hier niet. Daar toch is sprake van wie, reeds in gehuwden staat zijnde, eerst daarna tot Christus bekeerd werd, en volstrekt niet van het aangaan van een huwelijk, als belijder van den Christus, met een persoon van andere belijdenis. Zoo zal dus de kerk in velerlei opzicht zich hebben uit te spreken, en naar ze zich uitsprekt, dan ook hebben te handelen. En zulks niet, om haar huwelijk tegenover dat van de Overheid te stellen, als ware ze van de Overheid concurrent. Integendeel, huwelijksluiting in de Kerk, zonder voorafgaande huwelijksluiting op het stadhuus, zou stellig ongeoorloofd zijn. Wel betwisten we het recht van de Overheid, om ten deze aan de Kerk de wet te willen stellen, en bestrijden uit dien hoofde Art. 136 van ons Burgerlijk Wetboek; maar desniettemin wenschen we geen oogenblik geacht te worden, voor de Kerk het recht tot huwelijksluiting, zonder voorafgaand burgerlijk huwelijk, op te eischen. Integendeel, volgens onze overtuiging eischt de Goddelijke ordinantie, dat de Kerk er zich van vergewisse, of vooraf aan hetgeen in gezin, familie en Staat te verrichten is, voldaan zij. Dit echter is heel iets anders, dan dat de Overheid in de Kerk komt heerschen, en bepaalt, gelijk er nu staat in Art. 136, dat geen godsdienstige plechtigheden mogen plaats hebben, zoo niet vooraf extract van huwelijksluiting vertoond is. Een bepaling, daarom te dwazer, omdat Art. 83 van datzelfde Wetboek verklaart, dat „de wet alleen het Huwelijk beschouwt in zijn burgerlijke betrekking.“ Het toppunt van dwaasheid hierbij is wel, dat Art. 449 van het Strafwetboek, bij contraventie, een predikant of pastoor bedreigt met geldboete tot f 300, en bij recidive zelfs met hechtenis van twee maanden. Dat is echt uit den koker van het anti-Clericalisme! Toch is de Kerk zelve, door haar jammerlijke zwakte van houding, oorzaak geworden van zulk optreden der Overheid. Ze heeft niet verstaan, dat ze in zake het Huwelijk een eigen roeping had te vervullen, en zoo-doende het veld aan de burgerlijke macht vrijgelaten.

Natuurlijk gaan wij onzerzijds hier niet in op de onderscheidene vraagstukken, die hier in aanmerking komen. Dit zou niet passen in het kader van ons onderwerp. Slechts merken we op, dat wat de verboden Huwe-

lijken betreft, de bepalingen der aan Israel gegeven wet niet zonder nader beding op alle toestanden, en voor alle volken, en in alle tijden toepasselijk zijn. De kinderen van Adam en Eva zijn onderling gehuwd, en na den zondvloed huwden de kinderen van Noach samen met elkaar. Zelfs bij de Patriarchen gold nog andere regel. Er moet hier alzo gerekend worden met de algemeene beginselen, waarvan Israel's wet uitgaat, en deze moeten naar den aard der omstandigheden en der tijden worden toegepast. Men gevoelt dit het sterkst bij het stuk der echtscheiding, waar de Christus zelf dat tijdelijk karakter der toegelaten scheiding onder Israel in het licht stelt, zonder dat ook te dezen opachte gelegenheden en omstandigheden uit het oog mogen worden verloren. Zelfs de regel, dat echtbreuk echtscheiding teweeg, is niet zelden te algemeen toegepast, en, helaas, weet men maar al te goed, hoe opzettelijke of gefingeerde echtbreuk soms in het spel komt, om onder schijn van recht, echtscheiding te teweeg. En voor wat de dusgenaamde gemengde Huwelijken aangaat, zal wel veel meer dan uit onder Israel voorgekomen voorbeelden, uit het beginsel zelf des Huwelijks en uit zijn beteekenis voor het genadeverbond zijn af te leiden; mits maar nooit zoo ver worde gegaan, dat men de geestelijke eenheid tusschen man en vrouw, krachtens het huwelijk, tot in de eeuwigheid overbrengt. Dit toch zou het huwelijk van een weduwnaar of weduwe ondenkbaar maken, iets wat in openbaren strijd zou komen met wat de apostel zegt van weduwen, voor wie het veeleer geraden is, dat ze ten tweeden male huwen.

Toch wane men niet, dat de Kerk alleen te oordeelen heeft over hetgeen aan de huwelijksluiting voorafgaat; ze heeft wel terdege ook het standpunt des Evangelies te verdedigen, als het Huwelijk eenmaal gesloten is. Ons Huwelijksformulier legt er dan ook nadruk op, dat bruid en bruidegom zich tegenover de Kerk verbinden, om zoo saam te leven als het Evangelie eischt, en, bij geschied hierover, de beslissing aan het Evangelie te laten. „Naar uitwijzen des heiligen Evangeliums“ is de formule die opzettelijk gekozen is. Grondregel hierbij is nu, dat in het door huwelijk tot stand gekomen gezin, de man het hoofd zal zijn; en hoe ook het hedendaagsche feminisme hier tegen woede, dat is en blijft zoo. Door het huwelijk ontstaat niet een tweehed, maar een eenheid, maar die eenheid wordt gevormd door twee personen. Komt nu tusschen die twee verschil van inzicht op omtrent hetgeen te doen of te laten is, dan moet er een beslissing worden gevonden. Dit nu geschiedt zeker het best, zoo de een den ander overtuigt of wint door liefde. Daarbij nu kan de invloed van de vrouw even sterk, soms nog sterker werken, dan die van den man. Zelfs komt het ons ontredderde toestanden, waarin zoo menig man een zwakkeling is, en zoo menige vrouw het weibliche verloor, niet zoo zelden voor, dat de vrouw, ook zonder veel liefde, enkel door hooger geestesbetoon en wilskracht, feitelijk den man overhaalt tot wat zij wil. Dit deugt nu wel niet, wat den toestand betreft, want goed is het alleen als de man wezenlijk man en de vrouw wezenlijk vrouw blijft; maar op zich zelf krenkt dit het recht nog niet. Hoe dan ook, er is dan toch eenheid van besluit tot stand gekomen, en man en vrouw voeren het saam alzo uit. Maar anders komt het te staan, als man en vrouw het niet eens kunnen worden, en er toch een besluit moet zijn. En in dat geval nu geldt van Godswege de regel, dat dan de wil van den man doorgaat, geheel natuurlijk op zijn eigen verantwoordelijkheid voor God. Doch ook daaraan tornen men nu. Nog onlangs was door den Minister Cort van der Linden voorgesteld, dat in gewichtige gevallen, bij verschil van inzicht, de beslissing van den kantonrechter zou worden ingeroepen. En hiermede nu gaat de door God gestelde ordinantie weg. Gevolg waarvan zou zijn, dat zelfs de poging om zich aan elkaar te wettigen uitbleef; dat de vrouw gedurig met den kantonrechter zou dreigen; en dat niet de man die de vrouw getrouwd had, maar de man die kantonrechter heette, baas in het huwelijk werd.

Nu spot de wereld niet dit gezag van den man, en wordt er, helaas, ook in Christelijke gezinnen, als men aan dit chapitree toekomt, maar al te dikwijls door de vrouw om deze Goddelijke ordinantie gelachen. Toch staat of valt hiermede geheel het samenstel der maatschappij. Ontbreekt een gezag Gods in het Huwelijk dat uitwijst, hoe men bij verschil tot beslissing moet komen, dan houdt het

Huwelijk op een in zichzelf gesloten eenheid te vormen, en gaat het over in een contractuele verbintenis; wat blijkens de ervaring der historie zeggen wil, dat het inzinkt en tenslotte wegvallt, om over te gaan in verbloemde hoerij. Valt het Goddelijk gezag, en daarmee het gezag van den man, uit het Huwelijk weg, dan ondermijnt ge het gezinsleven, en bedreigt ge de opvoeding van het kind, dat zonder gezagserkenning niet kan bestaan. En is eenmaal zoowel het gezag van den man, als het gezag van vader en moeder ondermijnd, dan wordt almeer in heel de maatschappij alles op losse schroeven gezet, raakt alles uit zijn verband, en moet de toevlucht genomen worden tot uitwendig geweld, om zoo goed het gaat, dan toch eenige orde te handhaven. Het geldt hier dus niet een privilege van macht, dat over de vrouw aan den man gegeven is, maar de grondslag der geheele samenleving, en daaruit alleen is het dan ook te verklaren, dat de Heilige Schrift zich op dit punt en zoo herhaaldelijk en zoo stellig uitsprekt. Het geldt hier een beginsel, dat als de wortel van alle verbintenissen en vergezelschapping onder menschen geldt.

Want wel is waar, dat tot de vrouw, na den zondeval, is gezegd, dat de man om der zonde wil heerschappij over haar zal hebben, maar dit heft het algemeen karakter van het beginsel niet op. Immers het is alleen tengevolge van de zonde, dat heerschappij te pas kan komen. Zonder en buiten zonde, zou er van heerschappij nooit sprake zijn geweest. Er zou, ware geen zonde opgekomen, ook geen verduistering van het verstand, geen ontheilving van zin en neiging zijn geweest, en wat wij conflict tusschen man en vrouw noemen, zou niet hebben kunnen bestaan. Het geval zou zich niet hebben kunnen voordoen, dat de man heerschappij had behoeven te gebruiken, om zijn wil tegenover dien van zijn vrouw door te zetten. Doch ook al zou er, buiten zonde, van geen heerschappij van den man sprake zijn geweest, toch zou hij het hoofd des gezins zijn geweest, ja, dan eerst waarlijk, als hoofd van het gezin, hebben geschitterd in koninklijke majesteit. Tusschen Christus en zijn geloovigen is in het Vaderhuis geen conflict denkbaar. Wat zouden de verlost anders willen dan hun Heere en Heiland? Toch zal niemand zeggen, dat daarom Christus niet het Hoofd is, wiens leiding zij volgen, noch ook één hunner er aan denken, om die van God gestelde ordinantie te miskennen. Al is het dus, dat buiten zonde ook in het Huwelijk, de vrouw nooit geprikkeld zou zijn, om tegen den man in te gaan, toch neemt dit niet weg, dat de man ook dat hoofd des gezins zou geweest zijn, en al hoofd door zijn vrouw zou zijn geëerd. En nu is het wel volkomen waar, dat deze onderworpenheid van de vrouw aan den man thans, in onze zondige toestanden, niet zelden tot zoo schandelijk misbruik leidt, dat het bij God en menschen geklaagd is; maar dat ligt niet aan Gods ordening, maar uitsluitend aan het slechte gebruik door ons van die ordening gemaakt.

De lezing van Efese 5: 22—24 vergeleken met Efese 5: 25—28 is hier overtuigend. Want zeer zeker, er staat in Efese 5: 22—24, dat de vrouw den man onderworpen is. Het staat er zelfs zeer kras. Hoor slechts: „Gij vrouwen, weest aan uwe eigene mannen onderdanig, gelijk aan den Heere; want de man is het hoofd der vrouw, gelijk ook Christus het Hoofd der gemeente is, en hij is de behouder des lichaams. Daarom, gelijk de gemeente aan Christus onderdanig is, alzo ook de vrouwen aan hare eigene mannen in alles.“ Sterker kan het wel niet worden uitgedrukt; maar lees nu ook wat er op volgt: „Gij mannen, hebt uwe eigene vrouwen lief, gelijk ook Christus de gemeente liefgehad heeft, en zichzelf voor haar heeft overgegeven; opdat hij haar heiligen zoude, haar gereinigd hebbende met het bad des waters door het woord; opdat hij haar zichzelf heerlijk zoude voorstellen, ene gemeente, die geen vlek of rimpel heeft, of iets dergelijks, maar dat zij zoude heilig zijn en onberispelijk. Alzo zijn de mannen schuldig hunne eigene vrouwen lief te hebben, gelijk hunne eigene lichamen. Die zijne eigene vrouw liefheeft, die heeft zichzelf lief.“ En nu zij toch gevraagd: Kan het teederder, kan het gevoelliger worden uitgedrukt? En gevoelt dan de Christenvrouw niet, dat waar het aldus „naar het uitwijzen van het heilige Evangelie toegeaat“, geen staat beter beschermd en beveiligd is dan de hare?